

POSTAVY MÝCH KNIH MĚ ČASTO PŘEKVAPUJÍ

DRUHÉ TĚHOTENSTVÍ SPISOVATELKY KATEŘINY TUČKOVÉ BYLO NEČEKANÉ, POROD PŘEKOTNÝ. PŘÍPRAVA NA JEJÍ POSLEDNÍ KNIHU BYLA NAOPAK MIMORÁDNĚ DŮKLADNÁ, TRVALA DLOUHÝCH DESET LET. VÝSLEDEK JE V OBOU PŘÍPADECH SKVĚLÝ: NA SVĚT PŘIŠLA KRÁSNÁ HOLČÍČKA ARANKA A VÝJIMEČNÝ ROMÁN BÍLÁ VODA.

Blahopřeji vám k narození dcerky! Kdo pro ni vybíral jméno?

Shodli jsme se na něm s manželem, ale až sedmadvacátého prosince, přičemž dcera se narodila prvního ledna. Manžel má maďarské předky a Aranka je původem maďarské jméno, navíc se dobře hodí k příjmení Hédervári. Mně se zase líbí, že jde o jméno, které reflektuje romskou komunitu, ke které mám pocitově velmi blízko. Syn je Albert, dcera Aranka, i dohromady zní jejich jména pěkně.

Vy jste si příjmení po svatbě nezměnila?

V občance mám napsaná obě. Používám však své dívčí, brali jsme se v mém už pokročilém věku a navíc jsem dost emancipovaná na to, abych měnila staré návyky. Kromě toho jsem v té době už publikovala, což by se novým příjmením zbytečně komplikovalo.

Mezi dětmi nemáte ani dvouletý věkový rozdíl. Plánovala jste je takhle rychle za sebou?

U prvního jsem dlouho nemohla přijít do jiného stavu, a když jsme se konečně dočkali, ani mě nenapadlo, že bych mohla rychle a snadno otěhotnět znovu. Ale po synově narození přišel covid, v lockdownu jsem se zklidnila a možná i to přispělo k tomu, že se Aranka narodila tak brzy.

Zároveň vám gratuluji k vydání románu Bílá Voda. Je to skvělé čtení. Člověk by nevěřil, že život řádových sester může být tak vzrušující, dramatický, plný napětí a zvratů.

Jak vás napadlo takové téma zpracovat?

K tomu jsem se pročítla. Narazila jsem na příběhy vězenkyň z dob komunismu, mezi nimiž byly i řeholnice. Zaskočilo mě, co se v padesátých letech i později ve věznicích dělo, jakému

utlačování, týrání a útokům na intimitu musely čelit. U řeholnic mi útok na jejich ženskou podstatu přišel mimorádně krutý. Strašné jsou i příběhy novicек, které byly v padesátých letech odtrženy od svých řádů a nasazeny na nucené práce do továren. Přičemž místní mladíci byli podporováni, aby je takzvané „svlékli z roucha“, což znamená, že na ně dělali nájezdy, aby je přivedli do jiného stavu, došlo k mnoha případům znásilnění. Všeobecně se ví, jak krutá byla perzekuce duchovních, ale nikdo se pořádně nezaobíral ženskou otázkou. A já jsem cítila, že je to téma, které bych měla zpracovat.

A jak jste se dostala konkrétně do kláštera v Bílé Vodě?

Jela jsem tam pátrat do Muzea izolace, internace a integrace, které se věnuje mimo jiné i perzekuci řeholnic. Bílá Voda

Kateřina Tučková je držitelkou významných literárních cen: „Ocenění od odborné veřejnosti je pro mě skvělou motivací, dodává mi pocit, že svou práci nedělám zbytečně.“

→ je vesnice na česko-polském pomezí, ze tří stran obklopená Polskem. Je to zapadlý kout, kde komunisté izolovali řeholnice. Kromě klášteře, v němž žily, tam byla jen psychiatrická léčebna a hřbitov. Je na něm pohřbeno asi sedm set padesát řeholnic, které v klášteře dožily. Každý řád má hroby osázené jiným druhem růží, hřbitov od jara do podzimu kvete, létají tam ptáci, bzučí hmyz, vypadá jako rajská zahrada. V době, kdy jsem ho navštívila, se už ve mně rodil příběh vítězství řeholnic nad mocí, která se je snažila zlikvidovat. Připadalo mi, že tím, jak tam vedle sebe v klidu a míru spočívají, komunisty převezly a zvítězily nad nimi. Je to hodně působivé místo, kam jsem se celých těch deset let, co jsem na knize pracovala, v myšlenkách neustále vracela.

Vy jste v době přípravy knihy nějaký čas v klášteře i žila. To bylo v Bílé Vodě?

To bohužel nebylo možné, klášter není přístupný, žije tam uzavřená komunita. Za celých deset let jsem uvnitř nebyla, poprvé mi to bude umožněno až v rámci křtu mé knihy. Týden jsem žila u pražské komunity, abych byla schopná popsat, co jsem načerpala z archivních dokumentů a literatury. Osobní zážitek byl pro mě důležitý.

Ve vaší knize se dějí rozumem nevysvětlitelné, vlastně ale velmi uvěřitelné věci. Věříte na zázraky?

Stejně jako u mé předchozí knihy Žitkovské bohyně si lze děj vykládat různými způsoby. Vypravěčky příběhu vycházejí dost ze mě, jsou to skeptičky, které pomalu odhalují kontury příběhu, jako by slupku po slupce loupaly cibuli, až se dostanou k jádru věci. A třeba uvěřit i v zázrak. I čtenář může dát prostor své fantazii a fikci, nebo naopak sdílet pohled nedůvěřivých církevních tajemníků a politických funkcionářů.

Hrdinky vašich knih jsou zpravidla mimořádně silné a statečné ženy, zatímco muži v příbězích často úplně pozitivně nevyznívají.

Ale také tam jsou dobří muži. Například páter Felix, jehož skutečným předobrazem byl biskup tajné moravské církve Felix Davídek. Právě on vysvětlil několik žen na katolické kněze, protože se bál, že se po roce 1968 vrátí stalinistické praktiky, ženy budou zase ve věznicích trpět a nebudou k nim vpuštěni duchovní. Všechny zúčastněné v této kauze nesmírně obdivuji, prokázali neuvěřitelnou statečnost, když

KATEŘINA TUČKOVÁ (41)

Spisovatelka, dramatička, kurátorka výstav. Narodila se v Moutnicích, vyrostla v Kuřimích, po studiích na gymnáziu a Filozofické fakultě Masarykovy univerzity zůstala Brně, odkud se před deseti lety přestěhovala za manželem, galeristou Robertem Hédervárim, do Prahy.

Je autorkou úspěšných knih Vyhnání Gerty Schnirch a Žitkovské bohyně, v dubnu letošního roku jí vyšel zatím nejrozsáhlejší román Bílá Voda. Je držitelkou Ceny Josefa Škvoreckého i cen Magnesia Litera a Český bestseller.

Její knihy se překládají do šestnácti jazyků. Má dvouletého syna Alberta a čtyřměsíční dceru Aranku.

„Používám své dívčí příjmení. Vdávala jsem se už v pokročilém věku, navíc jsem dost emancipovaná na to, abych měnila staré návyky.“

se odhodlali prošlapat do té doby nepředstavitelnou cestu v rámci katolické církve.

Statečné jsou i ženy, které přežily věznění v komunistických žalářích. Člověku se až nechce věřit, že se takhle kruté může chovat – jak vy píšete – „ženská k ženské“.

Co popisují, se opravdu dělo. Vycházela jsem ze vzpomínek politických vězenkyň. V padesátých letech byly skutečně zavírány i těhotné ženy, jimž nebyla poskytnuta žádná zdravotní péče a při porodech v celách často umíraly. Reálnými skutečnostmi je inspirován i popis podzemí pankrácké věznice, jež se říkalo Podsvětí, kam byly umísťovány ženy s psychiatrickými diagnózami, které nepobraly léčebné ústavy. Místo aby byly léčeny, byly zavírány do hromadných cel, kde se vzájemně mučily. Děly se tam ty největší hrůzy.

Celý příběh je nesmírně košatý. Jak se rozhodujete, čím začnete? Má první věta románu speciální důležitost?

První věta asi nemá zvláštní význam. Ale je pravda, že tentokrát jsem první kapitolu napsala brzy. Jinak píšu vždy od těch nejvíce dramatických momentů a na ně se děj postupně nabaluje. Jednotlivé části by se pak měly někde potkat.

Víte od samého začátku, kam směřujete, nebo se děj utváří v průběhu vzniku knihy?

Znám poselství knihy, vím, co chci příběhem říct. Ovšem jak se začnou utvářet charaktery postav, jak spolu začnou žít a komunikovat, velice často mě překvapí, že se příběh v některých momentech vydá vlastní cestou. Jenže já jsem ten, kdo musí stále držet hlavní směr, ačkoli si postavy mohou hledat své odbočky či ostrůvky.

To dělá i vypravěčka celého příběhu Lena. Zajímavá, chytřá žena, která má v životě ledasco za sebou, ale občas se chová dost nepochopitelně. Nešla vám svým jednáním – tak jak jste ji popsala – občas na nervy?

Zpočátku ano. V první verzi knihy byla hodně plačtivá, nostalgická, tehdy mě fakt štvala. Byla stále na dně a mně se nedařilo ji pozdvihnout. V druhé verzi jsem tedy začala ubírat na její ufrňukanosti a ve třetí se z ní stala nepřístupná žena, u níž postupně vychází najevo, čím si prošla, a čtenář začne mít pro její situaci větší pochopení. I mě pak v poslední verzi štvala mnohem méně.

Jste po tolika verzích a přepisování textu nyní s výsledkem spokojená, nebo do něj ještě občas nahlédnete a přepisovala byste? →

Od chvíle, kdy text odevzdám do tisku, už svou knihu nečtu. Vyberu pět šest kapitol, o kterých se dá dobře diskutovat, a ty čtu při autorských čteních. Jinak se ke svým knihám už nevracím. Vím, že text není nikdy definitivně hotový, stále by na něm šlo něco vylepšovat, i když třeba už jen v rámci odstavců a vět.

Věděla jste od dětství, že budete spisovatelkou?

V Kuřimi, kde jsem vyrůstala, to bylo naprosto nepředstavitelné povolání. Napadlo mě to vlastně až na univerzitě, když jsem chodila ke Zbyňku Fišerovi do kurzu tvůrčího psaní. To bylo hrozně fajn, hodně nás povzbuzoval. Neučili jsme se psát, spíš škrtat, zhodnocovat, vzájemně si dávat zpětnou vazbu, promýšlet texty. Ale hlavně jsme získali sebevědomí. Díky němu jsem se odhodlala poslat svůj text do nakladatelství. Ovšem až do vydání Žitkovských bohyň mi přišlo troufalé hovořit o sobě jako o spisovatelce, k té profesi chovám velkou úctu. Prolomili to vlastně až čtenáři, kteří mě tak začali oslovovat ve svých e-mailech.

Vznikají rukopisy vašich knih na papíře, nebo v počítači?

Rukou si dělám poznámky v archívech, nebo si dokumenty snímám. Texty ale píšu jen na počítači, strašně škrtam, přepisuji, přesouvám části textu, nedokážu si představit, že bych psala jinak. Viděla jsem, jak tvořili autoři dřív, třeba na stroji, rozstříhávali jednotlivé části textu a pak je přesouvali a slepovali. To muselo být strašně zdoluhavé, museli mít i zcela jiný, lineární způsob myšlení. Počítač práci velmi usnadňuje.

Dokážete říct, kolik hodin jste za těch deset let, co jste svou poslední knihu připravovala a psala, nad textem proseděla?

To se nedá spočítat. Jak už jsem zmínila, knihu jsem psala celkem deset let, za tu dobu vznikly tři značně odlišné verze. Nebyla dovolená ani víkend, abych si s sebou nebrala počítač nebo dokumenty ke čtení. Nastrádala jsem obrovské množství materiálu, vše mi připadalo podstatné, vše jsem potřebovala důkladně prostudovat. Nedokázala jsem si držet odstup. Příběh jsem nosila pořád v hlavě, postavy se mnou neustále žily. Nedovolila jsem si vypnout ani na dovolené. Manžel se mnou musel mít obrovskou trpělivost, prací jsem prokládala veškerý náš volný čas.

Do toho všeho jste ještě stihla dvě těhotenství a během necelých dvou let dva porody.

A zvlášť porod Aranky byl velmi hektický. Od prvního náznaku, že se něco děje, uběhla do jejího narození hodina a padesát minut. Paradoxně nejhorší na celém porodu bylo sehnat hlídání pro syna. Na silvestra deset minut před půlnocí totiž všichni slavili a nezvedali mi telefon. I v tomhle stavu, kdy jsem věděla, že asi rodím, jsem si stihla do tašky přihodit osmdesát stránek korektur knihy. Ve dvě hodiny po půlnoci byla Aranka na světě a druhý den ráno po snídani a vizitě, když spinkala, jsem se zase pustila do práce.

„Až do vydání Žitkovských bohyň mi přišlo troufalé hovořit o sobě jako o spisovatelce, k té profesi chovám velkou úctu. Prolomili to až čtenáři, kteří mě tak začali oslovovat ve svých e-mailech.“

Péči o děti zvládáte jen sami s manželem?

Manžel se na péči hodně podílí, střídá mě na celé půldny. Na dva dny v týdnu mám ale chůvu, to jsem si zavedla už s Albertem, abych mohla dokončit knihu. Uvědomuji si, že bez mého muže, chůvy a mé maminky bych to nezládla. Věřím, že teď už to bude lepší a všichni na sebe budeme mít zas víc času.

Často jste také jezdila na autorská čtení do zahraničí. Plánujete, že se k tomu vrátíte?

Jezdila jsem hodně. Zbrzdila mě pandemie a pak i oba porody. V zimě jsem musela odříct účast na krásném setkání v Paříži, protože termínově vycházelo na konec mého šestinedělí. Sama jsem zvědavá, kdy bude pupeční šňůra natolik dlouhá, abych sedla do letadla a odletěla na druhý konec Evropy. Možná překvapím sama sebe. V květnu, červnu a červenci mě každopádně čekají křty mé nové knihy, ovšem jen v Česku, ideálně v blízkosti Prahy nebo Brna, kde mám zázemí.

A už jste po porodu zpátky v kondici?

Mám navíc jen kilo a půl. Cvičím doma, ale už se moc těším, až budu moct mezi kojením vyběhnout do Sokola. Jsem nadšená sokolka, hrozně mě to baví. Máme skvělou partu, cvičíme klasické disciplíny, jako jsou kladina, bradla, kruhy, děláme hvězdy i skáčeme přes kozu.

Potřebujete si nyní od psaní odpočinout, nebo se hned pustíte do další knihy?

Už během posledních let, kdy jsem Bílou Vodu dokončovala, jsem pracovala i na jiných projektech. Napsala jsem divadelní hru o brněnské hudební skladatelce a femme fatale Vítězslavě Kaprálové Vitka, podílela se na realizaci výstavy Moravský Manchester, k níž jsem napsala knihu Fabrika – příběh textilních baronů z moravského Manchesteru. Pracovala jsem jako kurátorka výstav. Měla jsem vlastně dvě plnohodnotná zaměstnání. Teď si udělám pauzu, abych se myšlenkově očistila, ale už vím, čemu se budu v další knize věnovat. Zase půjde o přehlédnutý příběh silných žen, ale víc zatím nebudu prozrazovat. ■

LENKA ŠVÁBOVÁ

Bílá Voda

Nejnovější román Kateřiny Tučkové vyšel na konci dubna 2022. Je inspirován skutečnými událostmi – příběh je zčásti pravdivý, zčásti fiktivní – a většina postav knihy má svůj historický předobraz.